

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΡΧΗΓΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ
ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΑΕΑ/ΔΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ
Δ/νση: ΑΘΗΝΑ 10177 Π.ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ 4
ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ.: 71572/ 13/1381236
Γ.Φ./Ε.Φ. Θεματολογίου: (1049/1)
ΑΘΗΝΑ , 15/09/2013

Ηλεκτρονική διακίνηση για τους αποδέκτες που είναι συνδεδεμένοι στο δίκτυο POL.

ΠΡΟΣ: 1) ΟΛΕΣ ΟΙ ΑΣΤΥΝ. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ (POL)

ΘΕΜΑ: «Χειρισμός υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας και απαρέγκλιτη εφαρμογή των προβλέψεων του Ν.3500/2006 ».

ΣΧΕΤ.: α) Υπ' αριθ. 4860/10/14-γ' από 1-2-2007 Διαταγή κ. Αρχηγού.

β) Το από 2005 Εγχειρίδιο για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας της Διεύθυνσης Οργάνωσης και Νομοθεσίας

1. Με το Ν.3500/2006 (Α'232), αφού διαπιστώνεται ότι η ενδοοικογενειακή βία δεν είναι ιδιωτική υπόθεση αλλά σοβαρή κοινωνική παθολογία που παραβιάζει ατομικές ελευθερίες, ρυθμίζεται συνολικά το φαινόμενο αυτό με τη νομοτεχνική επιλογή ενός ειδικού και ενιαίου νομοθετήματος. Ο νόμος αυτός μετέβαλε τη μέχρι τότε αντίληψη του νομοθέτη σχετικά με την αποφυγή οποιασδήποτε παρέμβασης στην οικογένεια λόγω του απαραβίαστου της σχέσης π.χ. μεταξύ των συζύγων, ο δεσμός των οποίων παλαιότερα θεωρείτο απόλυτος.

2. Με το νομοθέτημα αυτό επιδιώκεται να αντιμετωπισθεί το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας στη βάση των αρχών της ελευθερίας, της αυτοδιάθεσης και της αξιοπρέπειας του ατόμου, ώστε να ενισχυθεί η αρμονική συμβίωση των προσώπων στο πλαίσιο της οικογένειας. Με την ανωτέρω (α') σχετική Διαταγή γνωστοποιήθηκαν αναλυτικά οι προβλέψεις του Νόμου αυτού, ενώ με το (β') όμοιο παρασχέθηκε λεπτομερής ανάλυση των υποχρεώσεων και των δυνατών δράσεων των αστυνομικών που ασχολούνται με τον χειρισμό τέτοιων υποθέσεων. Με την

παρούσα παρατίθενται ορισμένες μεταβολές που επήλθαν στο νομικό πλαίσιο και παρέχονται κατευθύνσεις για τον ενδεδειγμένο χειρισμό θυμάτων τέτοιων αξιόποινων ενεργειών προκειμένου οι Υπηρεσίες μας να συμβάλλουν στην αντιμετώπισή του.

3. Ειδικότερα με το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο θεσπίζονται ως ποινικά αδικήματα οι ακόλουθες συμπεριφορές :

A) Πλημμελήματα:

- αρ. 6 § 1 ενδοοικογενειακή απλή σωματική βλάβη και εντελώς ελαφριά σωματική βλάβη που προξενείται από συνεχή συμπεριφορά,
- 6 § 2 εδάφιο α' ενδοοικογενειακή επικίνδυνη σωματική βλάβη,
- 6 § 3 εδάφιο α' ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη σε βάρος εγκύου ή σε βάρος μέλους της οικογένειας το οποίο, από οποιαδήποτε αιτία, είναι ανίκανο να αντισταθεί,
- 6 § 3 εδάφιο β' ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη τελεσθείσα ενώπιον ανήλικου μέλους της οικογένειας,
- 7 § 1 ενδοοικογενειακή παράνομη βία,
- 7 § 2 ενδοοικογενειακή παράνομη απειλή,
- 9 § 1 ενδοοικογενειακή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας,
- 9 § 2 ενδοοικογενειακή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας σε βάρος ανηλίκου,
- 10 παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης.

B) Κακουργήματα:

- ενδοοικογενειακή βαριά σωματική βλάβη (αρ. 6 § 2 εδάφιο β') με επιβαρυντική περίσταση αν ο υπαίτιος επεδίωκε ή γνώριζε και αποδέχθηκε το αποτέλεσμα της πράξης του (αρ. 6 § 2 εδάφιο γ),
- βασανιστήρια (αρ. 6 § 4 εδάφιο α') με επιβαρυντική περίσταση όταν το θύμα είναι ανήλικος (αρ. 6 § 4 εδάφιο β'),
- βιασμός εντός του γάμου (αρ. 8 § 1),
- κατάχρηση σε ασέλγεια εντός του γάμου (αρ. 8 § 2) και
- κατάχρηση ανηλίκου σε ασέλγεια (αρ. 24).

Αναφορικά με τις τυποποιούμενες συμπεριφορές, πρέπει να διευκρινιστούν τα ακόλουθα:

- για την ενδοοικογενειακή απλή σωματική βλάβη του αρ. 6 § 1 η έννοια της σωματικής κάκωσης ή βλάβης της υγείας του είναι η προβλεπόμενη στο εδάφιο α'

της παρ. 1 του άρθρου 308 του Ποινικού Κώδικα και για την εντελώς ελαφριά σωματική βλάβη που προξενείται από συνεχή συμπεριφορά του υπαιτίου, η έννοια της ελαφράς κάκωσης ή βλάβης της υγείας του προσδιορίζεται από το αρ. 308 § 1 εδάφιο β'.

- για την ενδοοικογενειακή επικίνδυνη σωματική βλάβη (6 § 2 εδάφιο α') αναγωγή γίνεται για την έννοια στο αρ. 309 ΠΚ, η διαφορά που πρέπει να προσεχθεί στην εν λόγω αξιόποινη πράξη σε σχέση με το 309 είναι ότι αρκεί γι' αυτή η δυνατότητα να προκληθεί κίνδυνος ζωής ή βαριάς σωματικής βλάβης στο θύμα και δεν απαιτείται όπως στο αρ. 309 ΠΚ αυτός να προκύπτει από τον τρόπο τέλεσης της πράξης. Με το εδάφιο β' της § 2 άρθρο 6 τιμωρείται υπό τις προϋποθέσεις του αρ. 310 § 1 ΠΚ η ενδοοικογενειακή επικίνδυνη σωματική βλάβη που προκάλεσε τη βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του θύματος. Με την πρόβλεψη του αρ. 6 § 2 γ' τυποποιείται η βαριά σκοπούμενη ενδοοικογενειακή βλάβη όπως στο αρ. 310 § 3 ΠΚ με διαφορά ως προς τη διαβάθμιση του δόλου του δράστη (αρκεί και ο ενδεχόμενος). Με την πράξη του αρ. 6 § 4 εδάφιο α' τυποποιείται ως διακεκριμένη παραλλαγή σωματικής βλάβης ο βασανισμός του θύματος και η πρόκληση ψυχικής βλάβης, ιδίως με πράξεις εγκλεισμού ή απομόνωσης του για τις έννοιες αυτές λήφθησαν υπόψη οι προβλέψεις του αρ. 137 Α § 2, 3 ΠΚ.

- για τα εγκλήματα του αρ. 7 Ν.3500/2006 ενδοοικογενειακή παράνομη βία (7 § 1) και ενδοοικογενειακή παράνομη απειλή (7 § 2) πρέπει να επισημανθεί ότι συνιστούν διακεκριμένες παραλλαγές των άρθρων 330 και 333 ΠΚ, όμως σε σχέση με το αρ. 330 ΠΚ διευρύνεται η έννοια της βίας ως μέσο τελέσεως του εγκλήματος (αρκεί και βία κατά πραγμάτων), ενώ σε σχέση με το 333 περιορίζεται η έννοια της απειλής (απειλή με σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο αντί απλώς απειλή σωματικής βίας ή άλλης παράνομης πράξης ή παράλειψης). Με το αρ. 9 αντιμετωπίζονται οι ενδοοικογενειακές προσβολές της γενετήσιας αξιοπρέπειας σε αντίθεση με το άρθρο 337 ΠΚ, η σοβαρότητα της επίθεσης κατά της γενετήσιας αξιοπρέπειας δεν αναφέρεται στη βαναυσότητα της προσβολής, αλλά στη βαναυσότητα του τρόπου με τον οποίο διαπράχθηκε (ιδιαίτερα ταπεινωτικός λόγος ή έργο).

4. Στο ανωτέρω υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο εμπίπτουν και συνεπώς υπάγονται στις προστατευτικές του διατάξεις τα ακόλουθα πρόσωπα:

- Ανεξάρτητα από το εάν υπάρχει συγκατοίκηση οι σύζυγοι, γονείς, συγγενείς πρώτου και δεύτερου βαθμού εξ αίματος και εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους (αρ. 1 § 2 περ. α' Ν.3500/2006).

- Εφόσον συνοικούν οι συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τετάρτου βαθμού και πρόσωπα των οποίων επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει ορισθεί μέλος ανάδοχης οικογένειας καθώς και κάθε ανήλικο πρόσωπο που συνοικεί στην οικογένεια(αρ. 1 § 2 περ. β' Ν.3500/2006).
- Εφόσον συνοικούν οι μόνιμοι σύντροφοι και τα τέκνα, κοινά ή ενός εξ αυτών.(α. 1 § 2 περ. γ' Ν.3500/2006).
- Οι τέως σύζυγοι (αρ. 1 § 2 περ. γ' Ν.3500/2006), καθ' όλο το χρονικό διάστημα ολοκλήρωσης των οικογενειακών τους διαφορών και για πράξεις που πηγάζουν ακριβώς και μόνο από τις οικογενειακές διαφορές των τέως συζύγων.

5. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους οι Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας οφείλουν σε περίπτωση καταγγελίας κάποιας από τις αξιόποινες πράξεις των αρ. 6, 7, 9, 10 του νόμου αυτού κατά την επιταγή του αρ. 17 § 1 Ν.3500/2006 και του αρ. 36 ΚΠΔ να μην θεωρούν απαραίτητη την υποβολή εγκλήσεως καθώς κανόνα για τη δίωξη των εγκλημάτων αυτών αποτελεί η αυτεπάγγελτη δίωξη. Επίσης κατά την επιταγή του αρ. 17 § 2 για τα πλημμελήματα των άρθρων αυτών εφαρμόζεται η αυτόφωρη διαδικασία.

Ειδική πρόβλεψη περιλήφθηκε πρόσφατα με το αρ.28 § 1 Ν.4055/2012 το οποίο τροποποίησε το αρ. 46 ΚΠΔ και προβλέπεται πλέον ρητά στο εδάφιο δ' της § 2 αυτού ότι **«δεν απαιτείται κατάθεση παραβόλου για τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και τα εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας».**

6. Καταρχήν ο αστυνομικός που ασχολείται με το χειρισμό σχετικών υποθέσεων πρέπει να λαμβάνει υπόψη ότι εκτός από τις κατά νόμο προβλεπόμενες ενέργειες για την έρευνα διάπραξης ποινικών αδικημάτων σχετικών με την ενδοοικογενειακή βία και τη σύλληψη των δραστών, το κυρίαρχο συναίσθημα που διακατέχει το θύμα ενδοοικογενειακής βίας είναι ο φόβος. Εφόσον ρητά δηλώνεται η πρόθεση του νομοθέτη με το Ν.3500/2006 να αποτρέψει φαινόμενα μετατροπής της οικογένειας σε τόπο ατιμώρητης καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, θα πρέπει να αντιμετωπίζεται το θύμα με τον προσήκοντα τρόπο ώστε να διευκολύνεται και η συνεργασία του στην καταγγελία σχετικών εγκλημάτων. Επίσης πρέπει να μην παραγνωρίζεται η τυχόν παραπλανητική-παρελκυστική συμπεριφορά του δράστη ενδοοικογενειακής βίας ο οποίος μπορεί να εκμεταλλευτεί τυχόν σημάδια τραυματισμού από την πάλη του με το θύμα και να ισχυρίζεται ότι είναι και αυτός θύμα ενδοοικογενειακής βίας. Στην συμπεριφορά αυτή εντάσσεται συχνά και η

πρόθεση υποβολής μήνυσης σε βάρος του θύματος συνήθως για συκοφαντική δυσφήμιση ή ψευδή καταμήνυση, όταν δεν υπάρχουν εμφανή σημάδια της ασκούμενης στο θύμα σωματικής βίας, ή για ενδοοικογενειακή βία προκειμένου να τρομοκρατηθεί το θύμα. Με την ενημέρωση του αρμοδίου Εισαγγελέα μπορούν να επιλυθούν τυχόν αναφερόμενα ζητήματα.

Η συμπεριφορά των αστυνομικών κατά την άσκηση, των προβλεπόμενων από το Π.Δ. 141/1991, αρμοδιοτήτων και ενεργειών τους σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας θα πρέπει να ακολουθεί τις επιταγές του Κώδικα Δεοντολογίας (Π.Δ.253/2004). Όπως επισημαίνεται και από την ανωτέρω (α') σχετική, η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο και ως τέτοιο απαιτεί, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, τη συνεργασία με τις Κοινωνικές Υπηρεσίες αλλά και τους Δήμους για την αντιμετώπισή του.

Ο αστυνομικός που επιλαμβάνεται στο πλαίσιο προανάκρισης, σύμφωνα με το αρ. 243 § 2 ΚΠΔ, υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας επέχει υποχρέωση εχεμύθειας κατ' αρ. 22 Ν.3500/2006 και απαγορεύεται να ανακοινώνει με οποιονδήποτε τρόπο το ονοματεπώνυμο του θύματος και του κατηγορουμένου, τη διεύθυνση κατοικίας τους, καθώς και οποιαδήποτε άλλα στοιχεία είναι δυνατόν να αποκαλύψουν την ταυτότητα τους. Η παράβαση της υποχρέωσης αποτελεί πλημμέλημα με απειλούμενη ποινή φυλάκιση μέχρι δυο ετών (αρ. 22 § 2 Ν.3500/2006).

Απαραίτητες ενέργειες σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας στις οποίες διαπράχθηκαν ποινικά αδικήματα είναι οι ακόλουθες: σύνταξη έκθεσης εξέτασης μάρτυρα για το θύμα, παραπομπή θύματος για Ιατροδικαστική εξέταση και ενημέρωση του αρμόδιου Εισαγγελέα. Σε περίπτωση αδυναμίας άμεσης εξέτασης από ιατροδικαστική υπηρεσία, όπως λόγω αργιών, ενδείκνυται το θύμα να παραπέμπεται σε δημόσιο νοσοκομείο για την άμεση καταγραφή των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων όσο και για άμεσο κλινικοεργαστηριακό έλεγχο και πιθανή ιατροφαρμακευτική κάλυψη. Στο άρθρο άλλωστε 183 ΚΠΔ προβλέπεται η δυνατότητα του ανακριτικού υπαλλήλου για διορισμό πραγματογνώμονα είτε αυτεπάγγελτα, είτε με αίτηση κάποιου διαδίκου ή του εισαγγελέα.

Επιπλέον, στο άρθρο 21 προβλέπεται η αρωγή των θυμάτων αλλά και η υποχρέωση των αστυνομικών αρχών να ενημερώνουν το θύμα για τη δυνατότητα παροχής αρωγής αλλά και τους αρμόδιους για την παροχή αυτής φορείς. Προς τον σκοπό αυτό, ο αστυνομικός που επιλαμβάνεται τέτοιων υποθέσεων θα πρέπει να ενημερώνει το θύμα κατ' αρχάς για τα δικαιώματά που ο Ν.3500/2006 του απονέμει, δηλαδή ότι πρόκειται για αυτεπάγγελτα διωκόμενο έγκλημα και ποιες συμπεριφορές συνιστούν εγκλήματα κατά τον νόμο αυτό. Επίσης να το ενημερώνει για τη σχετική προβλεπόμενη διαδικασία (αυτόφωρη διαδικασία, ποινική

διαμεσολάβηση κ.λπ.) και για τη δυνατότητα που παρέχεται στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης, εξαιτίας του συγκεκριμένου περιστατικού, στα οποία προσφέρεται το ευεργέτημα της πενίας, με μόνη την απόδειξη του περιστατικού βίας, αν αδυνατούν να καταβάλουν, έστω και προσωρινά, τις απαιτούμενες δικαστικές δαπάνες (άρθρο 22 Ν.3500/2006), απευθυνόμενα στη γραμματεία του κατά τόπου αρμόδιου Πρωτοδικείου. Όσον αφορά την αρωγή που ο Νόμος προβλέπει για τα θύματα ο αστυνομικός πρέπει:

- Να γνωστοποιεί στο θύμα την ύπαρξη των υποστηρικτικών υπηρεσιών στις οποίες μπορεί να απευθυνθεί (π.χ. τηλεφωνική γραμμή SOS15900 της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, τηλεφωνική γραμμή 197 του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης) για να λάβει ψυχοκοινωνική στήριξη και νομική συμβουλευτική.
- Να ενημερώνει άμεσα τις κοινωνικές Υπηρεσίες που παρέχουν στέγη (ξενώνες κακοποιημένων γυναικών) ή να επικοινωνεί με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (τηλεφωνική γραμμή 197) όταν το θύμα διατρέχει κάποιο κίνδυνο ή κρίνεται επιτακτική η ανάγκη να αλλάξει διαμονή.

7. Στο πλαίσιο της καλής συνεργασίας με την τοπική κοινωνία για την αντιμετώπιση του κοινωνικού φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας το αστυνομικό προσωπικό, που επιλαμβάνεται του χειρισμού τέτοιων υποθέσεων, να συνεργάζεται με τα στελέχη των κατά τόπους συμβουλευτικών κέντρων (της ΓΓΙΦ και των ΟΤΑ) και παράλληλα να ενημερώνεται από αυτά για τις διαθέσιμες δομές και τις υπηρεσίες που παρέχουν.

8. Παρακαλείσθε για την ενδελεχή μελέτη και απαρέγκλιτη εφαρμογή των διατασσόμενων με αυτή.

9. Οι ιεραρχικά Προϊστάμενες Υπηρεσίες των Υ.Α., Τ.Α. και Α.Τ. Γενικής Αρμοδιότητας παρακαλούνται για την κατά την κρίση τους έκδοση συμπληρωματικών οδηγιών-εντολών που θα συμβάλλουν στην πληρέστερη κατανόηση και εφαρμογή των οριζομένων στην παρούσα.

Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΚΛΑΔΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΤΣΑΣ

ΥΠΟΣΤΡΑΤΗΓΟΣ